

Miljödepartementet

Naturmiljöenheten

Sportfiskarnas synpunkter på betänkandet ”Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd” (SOU 2020:78), dnr M2020/02032

Inledning

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Sportfiskarna, är en demokratiskt uppbyggd ideell organisation och det organiserade sportfiskets företrädare i Sverige. Vår vision är ett hållbart fiske i friska vatten – för alla. Förbundet har idag över 60 anställda och organiserar över 66 000 medlemmar. Sportfiske är en av Sveriges viktigaste fritidsaktiviteter med långt över en miljon utövare som varje år lägger mer än fem miljarder kronor på sitt fiske.

Bakgrund

Strandskyddsutredningens uppdrag har varit att föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet i miljöbalken görs om i grunden. Det ska ske genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringsstryck. Det ska bli enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden, men förslagen ska också syfta till att bibehålla eller förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden.

En sammanfattning av Sportfiskarnas synpunkter på utredningens förslag följer i punktform nedan:

- Utredningens förslag innebär en historisk försvagning av strandskyddet. Möjligheten att uppnå miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård samt Ett rikt växt- och djurliv kommer att försvåras om utredningens förslag genomförs.
- Allmänhetens tillgång till stränder riskerar försvåras avsevärt genom utredningens förslag.
- Utredningen har misslyckats fatalt med att balansera exploateringsintressena mot bevarandebestånden, då förslag om att stärka strandskyddet i starkt exploaterade områden lyser med sin frånvaro. Man har därmed inte uppfyllt ett av utredningens huvuduppdrag, att bibehålla och om behov finns förstärka strandskyddet för att

Sportfiskarna
Svartviksslingan 28
167 39 Bromma
info@sportfiskarna.se

värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden

- Sportfiskarna är starkt kritiska till förslaget om att strandskyddet tas bort vid små sjöar och vattendrag. Det är anmärkningsvärt att konsekvenserna av förslaget inte har utretts närmare.
- Utredningens kriterier för vad som kan definieras som "landsbygd" är otydliga och konsekvenserna av förslaget blir därmed svåröverskådliga.
- Sportfiskarna är starkt kritiska till möjligheten att utse landsbygdsområden längs kusterna, i skärgårdarna och vid de stora sjöarna.
- Konsekvenserna av utredningens förslag är undermåligt utredda och måste kompletteras i flera delar.
- Vattenförvaltningen enligt EU:s vattendirektiv ska genomsyra vattenarbetet och samhällsplanering i Sverige framöver och ställer krav på vattenmiljöernas kvalitet. Det är därför anmärkningsvärt att vattenförvaltning och miljö kvalitetsnormer för vatten i princip inte nämns i utredningen.
- Sportfiskarna anser att det är orimligt att det ska krävas strandskyddsdispens för restaureringsåtgärder som genomförs helt i enlighet med strandskyddets syften, och som är nödvändiga för att vi ska uppnå miljömål och vattendirektiv.

Nedan följer Sportfiskarnas mer detaljerade synpunkter.

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Enligt utredningens förslag ska strandskydd inte gälla vid insjöar med en vattenyta som uppgår till 1 hektar eller mindre eller vattendrag som är 2 meter eller smalare. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att strandskydd ska gälla vid sådana mindre vatten om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Sportfiskarna menar att ett upphävande av det generella strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag riskerar att påverka friluftslivet, gröna näringar och den biologiska mångfalden mycket negativt. Strandskyddets legitimitet och acceptans för lagstiftningen är enligt utredaren ett viktigt skäl för att ta bort strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Att strandskyddets legitimitet ska stå över strandskyddets syften, är beklagligt och kan knappast vara ändamålsenligt. Utredaren presenterar heller inte några andra möjliga lösningar, trots att det är uppenbart att förslaget kan få långtgående konsekvenser för våra sjöar och vattendrag.

Förslaget om att ta bort strandskyddet vid små sjöar och vattendrag är inte nytt och Naturvårdsverket fick 2014 i uppdrag av regeringen att analysera konsekvenserna av att

upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag.¹ I redovisningen av uppdraget konstaterade man att ett generellt upphävande av strandskyddet vid små sjöar och vattendrag skulle ge omfattande konsekvenser för växt- djur och friluftsliv, inte minst i södra Sverige där få naturliga vattendrag finns kvar och de som finns är under hård press från markanvändning och exploatering. Sportfiskarna ser det som anmärkningsvärt att utredningen inte fäst större vikt vid Naturvårdsverkets rapport, där man analyserat konsekvenserna för naturmiljön.

Exploatering i områden som tidigare har varit strandskyddade innebär en förändrad markanvändning som i sin tur innebär att strandzonens naturvärden helt eller delvis går förlorade. Exploatering på land medför ofta bland annat avverkning, markberedning och avvattning som tillsammans med anläggande av hårdgjorda ytor och uppförande av byggnader ger en påtagligt förändrad naturmiljö. Enskilda avloppslösningar som är vanliga i glest bebyggda områden bidrar på sikt till utsläpp av närsalter till närliggande vattendrag och grundvatten. För vattenmiljöer kan påverkan i form av muddring eller omledning av vatten ge en påtagligt förändrad miljö för vattenlevande organismer. Exploatering i tidigare strandskyddat område kan även ha en indirekt negativ påverkan på djur- och växtlivet i strandzonen, sjöar och vattendrag. Bland annat kan strandzonens filtrerande och beskuggande funktion försämrats. Exploateringen i sig kan även ge en ökad belastning på sjöar och vattendrag genom till exempel utsläpp av dagvatten. Sammantaget kan alltså exploatering i strandnära områden ha en påtaglig påverkan på vattenmiljöer.²

De små vattendragen är naturens kapillärnätverk och bör inte skadas eftersom effekterna brukar ackumuleras kumulativt nedströms. Tar man vattendrag smalare än 2 m så utgör de kanske 80% av vattendraglängden i Sverige. En mycket stor del av vattennätverket kan då bli utan skydd, om det nu inte specifikt pekas ut.

De undersökningar som rapporterats till Svenskt ElfiskeRegiSter (SERS) vid SLU visar att 15% av undersökta vattendrag upp till 2 m bredd har en rödlistad fiskart. Dessa rödlistade arter är spridda över hela landet och uppträder i mönster som ibland är svåra att genomskåda. Detta beror på att förekomsten kan styras av lokalspecifika egenskaper som bara gäller en kort sträcka, men samtidigt alltid beror på att kapillärnätverket hänger samman och kan vandras igenom för olika arter. Det skulle bli ett gigantiskt arbete för länsstyrelser att peka ut alla dessa viktiga habitat, speciellt som huvuddelen av vattendragen aldrig är undersökta.

De små vattendragen är också viktiga lekområden för en mängd arter. I SERS har man sett förekomst av öring i 72% av undersökta små vattendrag. Öring är inte bara av intresse för

¹ Naturvårdsverket 2014

² Naturvårdsverket 2014

sportfiske utan också en viktig komponent i biologisk mångfald – både som föda för andra djur (t ex kungsfiskare och utter) och som temporär värd för den rödlistade flodpärlmusslans larver. Utan öring har flodpärlmusslan ingen rekrytering och dör ut. Oförsiktig exploatering av ett till synes trivialt vattendrag kan därför få konsekvenser längre ned i vattensystemet och på rödlistade arter.

Vid elfiske kan man bedöma ett vattendrags status utifrån fångade fiskar. Det är en standardiserad metod som används inom myndigheternas vattenförvaltning. Ser man till befintliga data i SERS så hade 47% av undersökta mindre vattendrag hög eller god ekologisk status. Enligt EU:s vattendirektiv får statusen inte försämrats. Nu gäller vattendirektivet dock egentligen vattenförekomster som i regel omfattar vattendrag med en storlek på avrinningsområdet av minst 10 km². Detta motsvarar en vattendragsbredd av 2,8 m. Det betyder att strandskyddet är ett desto viktigare skydd för dessa småvatten, eftersom vattendirektivet inte gäller för dessa vatten då det helt enkelt skulle bli ett alltför omfattande arbete att kartlägga alla småvatten. Men statusen på uppströms vatten påverkar även statusen på vatten nedströms. Om kapillärnätverket skadas får det återverkningar för resten av vattensystemet. Dessutom skapar utredningens förslag en otydlighet i var strandskydd gäller som kan bidra till meningsskiljaktigheter om ett vattendrag räknas som litet eller inte, det kan vara svårt att avgöra vid gränsfall. Man måste kunna visa att vattendraget har en bredd som till övervägande del uppgår till 2 meter eller smalare vid normalt medelvattenstånd för att hävda att strandskydd inte gäller.

Utredningen föreslår ju även flera andra lättnader i strandskyddsbestämmelserna i landsbygdsområden, behov av ytterligare lättnader för småvatten föreligger knappast.

Enligt en rapport från bland andra World Fish Migration Foundation är vandrande sötvattensfiskar under en enorm press till följd av mänskliga aktiviteter.³ Akuta åtgärder behövs för att stoppa och vända den alarmerande utvecklingen. Statistiken visar att vandrande fiskar har minskat med chockerande 93 procent i Europa på 50 år och globalt är minskningen 76 procent. Det är tragiskt att se att utredningen möter detta faktum genom att ta bort strandskyddet intill många av dessa fiskars lek- och uppväxtområden.

Sportfisket som näring kommer att drabbas

Som tidigare nämnts är små vattendrag mycket viktiga lek- och uppväxtområden för öring, som är en viktig och eftertraktad art för sportfisket. Om vi värnar de små vattendragen och restaurerar de många vatten som har skadats (endast 34 % av vattendragen i Sverige har god eller hög ekologisk status), finns goda möjligheter till landsbygdsutveckling med möjlighet till lokala intäkter. Som ett exempel omsätter havsöringsfisket på Gotland ca 40 miljoner kr till

³ World Fish Migration Foundation m fl, 2020

den lokala ekonomin⁴. Just Gotland är inte känt för några stora vattendrag och är ett utmärkt exempel på att små vattendrag kan hysa en potentiell guldgruva om de förvaltas väl. Kustlevande gädda, abborre, flodpärlmussla, ål, nejonöga och andra viktiga och skyddsvärda arter behöver även de små, friska vattendragen för sin överlevnad.

Enligt strandskyddsutredningens direktiv ska utredningen bland annat lämna förslag som syftar till att förbättra förutsättningarna för näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringsstryck. Att ta bort strandskyddet vid små vattendrag skulle tvärtom kunna skada sportfisket som en viktig grön näring som har stor potential att utvecklas på landsbygden. Ett bra fiske är också ett skäl för att bo kvar på landsbygden eller för att flytta dit.

Jordbruksverket har tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten tagit fram en gemensam strategi för svenskt fritidsfiske och fisketurism.⁵ Visionen är bland annat att fisketurismen minst ska fördubblas och bli en viktig del av svensk besöksnäring som skapar arbetstillfällen och betydande samhällsekonomiska värden. Hav, sjöar och vattendrag ska producera ekosystemtjänster som tillgodoser fritidsfiskets och fisketurismens behov. Enligt strategin gör det stora intresset för fritidsfiske i kombination med Sveriges fantastiska förutsättningar för fiske att det finns en betydande utvecklingspotential för besöksnäring med koppling till fritidsfiske. Ska vi uppnå målen för strategin kan vi inte lämna de små vattendragen åt sitt öde, och ett borttagande av strandskyddet vid små sjöar och vattendrag går dessutom stick i stäv med utredningens strävan efter att underlätta för gröna näringar

Att ta bort skyddet för de små, viktiga vattendragen – fiskens barnkammare – kan påverka även de större vattendragen, den biologiska mångfalden, friluftslivet och fisket mycket negativt och är ett alltför stort risktagande.

Enligt en studie från Jönköpings län finns i normalfallet de viktigaste biologiska värdena inom 30 meter från vattnet⁶. Detta motiverar att det bör finnas en strandzon på minst 30 meter som lämnas helt orörd. Om de minsta sjöarna och vattendragen undantas från strandskyddet innebär det att mycket stora arealer av naturmiljöer förlorar ett generellt skydd mot exploatering.

Alternativa förslag

Sportfiskarna avstyrker i första hand förslaget i sin helhet. I andra hand menar vi att minska strandskyddet vid små sjöar och vattendrag till 50 meter skulle vara mindre bra men mer

⁴ <https://www.uu.se/nyheter/artikel/?id=10956&typ=artikel>

⁵ Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten, 2013

⁶ Naturvårdsverket och Boverket, 2009

acceptabelt än utredningens förslag ur friluftslivs- och naturvårdsperspektiv. En sådan förändring måste i sådana fall föregås av en genomarbetad konsekvensutredning. Då skulle byggnader inte komma närmare än 30 meter från vattnet, fri passage vid vattnet skulle vara möjlig och djur- och växtlivet skulle ha större chanser att bevaras.

Resurser och tillsyn

Ett syfte med utredningen har varit att skapa likvärdiga regler över Sverige. Men frågan är om utredningen har vägt fördelarna med likvärdiga regler mot möjliga negativa konsekvenser för biologi, friluftsliv och samhällsekonomi? Länsstyrelserna har redan idag möjligheten att upphäva strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag. Den föreslagna möjligheten för länsstyrelserna att återinföra strandskydd för små vatten efter att strandskyddet tagits bort, kommer att bli mycket resurskrävande om ett återinförande ska föregås av en inventering av skyddsbehovet. Vi vet att små vattendrag generellt har en mycket viktig biologisk funktion, men ofta är småvattendragen dåligt inventerade och information om förekomst av rödlistade arter saknas ofta. Om det generella strandskyddet vid småvatten tas bort, men med möjligheten att återinföra strandskydd, är det långt ifrån säkert att länsstyrelserna kan lägga tillräckliga resurser på detta. Att inventera små vattendrag för att bedöma skyddsbehovet är en grannliga uppgift med tanke på att de små vattendragen utgör upp emot 80 % av vattendragslängden i Sverige.

Om det generella strandskyddet vid små vatten tas bort behövs det sannolikt avsevärt mer resurser för att säkerställa skydd där det finns behov av det, än om myndigheterna fortsatt får koncentrera sig på att ge dispens från strandskydd vid små vattendrag och sjöar.

Frågan om resursbehovet för berörda prövnings- och tillsynsmyndigheter är just något som utredningen ska belysa enligt kommittédirektiven. Havs- och vattenmyndigheten har i den fördjupade utvärderingen av miljömålet Levande sjöar och vattendrag 2019 lyft behovet av skärpt och utökad tillsyn av strandskyddet för att miljömålet ska nås. Sportfiskarna menar att föreslagen ordning som kräver omfattande inventering av små vattendrag för att säkerställa skydd, knappast frigör resurser för en effektiv och ändamålsenlig tillsyn och kontroll av strandskyddsreglerna.

Lokalt inflytande

Enligt direktiven ska utredaren föreslå åtgärder som ökar lokalt inflytande. Utredningen förefaller ha uppfattningen att lokalt inflytande är det samma som kommunalt beslutsfattande. Sportfiskarna håller inte med om detta och menar att utredaren borde ha undersökt andra sätt att öka lokalt inflytande. De människor som lever och rör sig i de

områden som kan komma i fråga för exploatering samt lokala organisationer borde rimligen innefattas när man talar om lokalt inflytande.

Landsbygdsområden

Sportfiskarna kan ha förståelse för behovet av att underlätta för byggande i glesbygd, men detta bör endast ske i områden där tillgängligheten till stränder är god och där höga naturvärden och viktiga lek- och uppväxtområden för fisk inte riskerar att skadas.

Utredningen föreslår att kommuner ska kunna ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet ska kunna hävas i så kallade landsbygdsområden. Kommuner kan också välja att peka ut sådana områden i översiktsplanen.

Sportfiskarna menar att utredningens kriterier för vad som kan definieras som landsbygdsområde är otydliga och konsekvenserna av förslaget blir därmed svåröverskådliga. De kriterier som föreslås för landsbygdsområden är:

1. de är områden som har god tillgång på obebyggd mark
2. har liten efterfrågan på mark för bebyggelse/har inte stor efterfrågan på mark för bebyggelse
3. är inte av särskild betydelse för något av strandskyddets syften

Kravet i punkt 1 att tillgången på mark ska vara god är mycket märkligt. Istället borde kravet vara att tillgången på obebyggda stränder ska vara god i området för att ett landsbygdsområde ska kunna utses.

Punkt 2 har en formulering som inte tar hänsyn till att strandskyddets syften måste ses ur ett långsiktigt perspektiv. En exploatering finns oftast kvar i lång tid framöver. Då exploateringsstakten ökar, inte minst i storstadsregionerna, kan ett område som inte har stor efterfrågan på mark för bebyggelse idag, vara intressant för bebyggelse om tjugo eller trettio år. I utredningsdirektiven önskar man kriterier som är mätbara. Ändå undviker utredaren mätbara kriterier, något som skulle skapa likvärdiga förutsättningar för strandskyddet i hela landet och stärka strandskyddets legitimitet, som utredaren i övrigt verkar väldigt mån om att göra.

Ytterligare ett problem med landsbygdsområdena är att det inte finns någon "spärr" för vad som kan vara ett landsbygdsområde. Exempelvis är det oacceptabelt att landsbygdsområden ska kunna pekas ut längs kusterna, i skärgårdarna och vid de stora sjöarna. En sådan spärr

finns däremot i dagens system med LIS-områden. Detta är alltså ännu ett exempel på den kraftiga försvagningen av strandskyddet.

Systemet med landsbygdsområden gör det tyvärr också möjligt att utse landsbygdsområden så att stora, sammanhängande kustområden fylls med luckor av exploatering. Stora, sammanhängande kustområden ger ett högre värde ur friluftssynpunkt genom att de upplevs oexploaterade och vandringsleder och stigar skärs inte av av privata bostäder. Dessutom utgör sådana områden viktig grön infrastruktur för många arter och bör inte fragmenteras.

Sportfiskarna tillstyrker att länsstyrelserna fortsatt ska behålla sin rätt att överpröva kommunala dispenser. Olika utredningar visar att många kommunala dispenser ges alltför lättvindigt.⁷ Förbundet tillstyrker även att länsstyrelsen ska samråda med ideella organisationer med talerätt enligt 16 kap. 13 och 14 §§ miljöbalken, innan man beslutar om upphävande av strandskydd i ett landsbygdsområde.

Stärkt strandskydd i högt exploaterade områden

Idag sker kustexploatering i en alarmerande takt. Nästan hälften av alla reproduktionsområden för fisk är idag exploaterade och varje år nyexploateras ungefär 0.5 % av kvarvarande miljöer. Nära tätorter är exploateringstakten ännu högre, kring 1 % per år, enligt en undersökning från 2014.⁸

Sportfiskarna välkomnar förslaget om att 7 kap. 18 c punkt 1-6 föreslås tillämpas särskilt restriktivt i områden med högt exploateringsstryck eller med särskilt känslig natur, såsom grunda mjukbottnar. Samtidigt ska dispenser ges restriktivt redan enligt gällande rätt. Sannolikt är formuleringen tänkt som ett förtydligande, eftersom dispenser ges generöst idag. Ett problem är också att restriktiviteten inte gäller i utpekade landsbygdsområden.

Förslaget är snarast kosmetika för att ge sken av att utredningen har uppfyllt uppdraget i direktiven om att bibehålla och om behov finns förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden. I själva verket har utredningen misslyckats fatalt med att stärka strandskyddet i exploaterade områden. Det finns omfattande underlag som visar att strandskyddet behöver stärkas i exploaterade områden. I kap. 5 drar utredningen slutsatsen att ett stärkt strandskydd kan behövas i områden som har en hög exploateringsgrad och ett högt

⁷ Naturvårdsverket 2019, Eriander, 2017, Baltic Eye, 2020

⁸ Sundblad och Bergström, 2014

exploateringstryck. Ändå saknas sådana konkreta förslag i utredningen. Med andra ord har utredningen inte följt kommittédirektiven.

Utredningen borde ha undersökt dispensgivningen närmare i ett antal kommuner, för att få bättre klarhet i behovet av skärpningar i lagen, eller om det främst är tillämpningen som fallerar. Exempelvis skulle man kunna införa spärrar i 18 c § och/eller skärpningar i 26 §. Krav på att kumulativa effekter ska beaktas vid dispensgivning skulle kunna ställas. Sannolikt finns skäl för både bättre tillämpning och skärpningar i lagen.

Sportfiskarnas erfarenhet är att det dessutom är relativt vanligt förekommande med mindre kustexploateringar i form av t ex bryggor och muddringar som genomförs utan föregående strandskyddsprövning eller tillstånd/anmälan om vattenverksamhet. Vi får med jämna mellanrum rapporter från våra medlemmar om grunda vikar som exploaterats utan tillstånd. Det finns skäl att tro att en inte oväsentlig del av de kustexploateringar som sker är illegala, så kallade smygexploateringar. Tillsynsmyndigheterna har dessvärre inte tillräckligt med resurser för att bedriva tillsyn. Det är därför ytterst viktigt att myndigheternas resurser för tillsyn utökas så att strandskyddsreglerna efterlevs.

Övrigt med koppling till betänkandet

Vattenförvaltningen enligt EU:s vattendirektiv ska genomsyra vattenarbetet och samhällsplanering i Sverige framöver och ställer krav på vattenmiljöernas kvalitet. Det är därför anmärkningsvärt att vattenförvaltning och miljö kvalitetsnormer för vatten i princip inte nämns i utredningen. Konsekvenserna av utredningens förslag är undermåligt utredda och måste kompletteras i flera delar, inte minst med tanke på att det här handlar om en omfattande urholkning av strandskyddet.

Strandskyddet som hinder för restaurering

Sportfiskarna är en organisation som bland annat arbetar med konkreta vatten- och fiskevårdsåtgärder för att bevara och stärka fiskbestånd och bidra till att miljömål och miljö kvalitetsnormer uppnås.

För Sportfiskarna är strandskyddets båda syften mycket viktiga: tillgängligheten till stränderna och bevarandet av livsvillkoren för djur- och växtlivet. Men för att djur- och växtliv ska ha gynnsamma livsvillkor räcker det inte med att viktiga strandnära miljöer bevaras och skyddas från exploatering, vi behöver också restaurera skadade miljöer. Enligt miljömålet Levande sjöar och vattendrag ska sjöar och vattendrag ha strukturer och vattenflöden som ger möjlighet till livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och

djurarter som en del i en grön infrastruktur. Hotade arter ska återhämta sig och livsmiljöer återställas i värdefulla sjöar och vattendrag.

Ytterligare åtgärder behövs också för att minska den fysiska påverkan på vattenmiljöerna. Endast 53 % av sjöarna och 34 % av vattendragen i Sverige har god eller hög ekologisk status. För att vända trenden och öka förutsättningarna att på sikt nå miljökvalitetsmålet behövs fler åtgärder och mer resurser under lång tid, exempelvis biotopvård (t ex återförande av sten till rensade vattendrag) och borttagande av vandringshinder. Den vanligaste orsaken till att vattendrag inte uppnår god status är att de är fysiskt påverkade av till exempel dammar, rensningar och rätningar.

Sportfiskarnas arbetar med restaurering över hela landet genom t ex återskapande av utdikade våtmarker och borttagande av vandringshinder. Ibland behöver vi söka strandskyddsdispens för att genomföra en restaureringsåtgärd, ibland inte, beroende på kommunernas tolkning av bestämmelserna. Vid mindre åtgärder som kan genomföras utan anmälan eller tillstånd enligt 11 kap. 12 § i miljöbalken, kan kravet på och väntan på beslut om strandskyddsdispens göra att åtgärden drar ut mycket på tiden, trots att syftet med åtgärden ligger helt i linje med strandskyddets syften.

Enligt 7 kap 15 § miljöbalken får åtgärder inte vidtas inom ett strandskyddsområde som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Sportfiskarnas erfarenhet är att tolkningen av denna paragraf skiljer sig mycket mellan olika kommuner. En del kommuner tolkar paragrafen som att det gäller åtgärder som negativt kan förändra livsvillkoren för djur- och växtarter. Andra kommuner tolkar paragrafen bokstavigt, med innebörden att det är oväsentligt om åtgärden är positiv eller negativ för strandskyddets syften. Detta leder återkommande till att även mindre restaureringsåtgärder drar ut på tiden till följd av handläggningen av strandskyddsdispens.

Vi har också erfarenhet av att sportfiskeklubbar stöter på problem till följd av strandskyddsbestämmelserna när de vill göra fiskevårdsåtgärder för att förbättra miljön och förutsättningarna för fiske. Då dessa mindre ideella föreningar har begränsat med ekonomiska medel, har det lett till att fiskevårdsåtgärderna i en del fall inte blivit av, eftersom fiskeklubbarna helt enkelt inte har råd med att söka en dispens på 10 000-20 000 kr. Strandskyddsdispensen utgör ofta vid mindre restaureringsåtgärder en oproportionerlig kostnad i förhållande till den totala kostnaden för restaurering.

Sportfiskarna delar årligen ut 200 000 kr till fiskevård till anslutna fiskeklubbar genom vår fiskevårdsfond. Utöver detta genomförs förstås även många andra naturvårdsåtgärder i anslutning till vatten av ideella föreningar med små resurser. Någon aktuell statistik för hur

många sådana ideella åtgärder som genomförs finns för närvarande inte. Här handlar det ofta om att genomföra viktiga men mindre restaureringsåtgärder med begränsade ekonomiska medel, ofta med stort engagemang och god lokalkännedom om det aktuella vattnet.

Detta viktiga, ideella arbete kan alltså hindras av strandskyddsbestämmelserna som de är formulerade idag. Sportfiskarna anser att det är orimligt att det ska krävas strandskyddsdispens för åtgärder som genomförs helt i enlighet med strandskyddets syften, och som är nödvändiga för att vi ska uppnå miljömål och vattendirektiv. Strandskyddet fungerar då inte ändamålsenligt. Handläggningen av dispenser tar också mycket resurser av myndigheterna, som istället skulle kunna användas för handläggning av ärenden där strandskyddets syften faktiskt äventyras, eller för tillsyn av strandskyddets efterlevnad. Vi menar att detta problem skulle kunna motverkas genom följande tillägg i 7 kap 15 § miljöbalken (kursivt):

Inom ett strandskyddsområde får inte

1. nya byggnader uppföras,
2. byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utförs, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt,
3. grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utförs för byggnader, anläggningar eller anordningar som avses i 1 och 2, eller
4. åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter *såvida åtgärderna inte är i enlighet med strandskyddets syften och inte kan betraktas som exploatering.*

Sportfiskarna menar att regeringen bör se vidare på möjligheten att förändra lydelsen i 7 kap. 15 § miljöbalken så att den inte utgör ett hinder för åtgärder som bidrar till uppnåendet av miljömålen. Det är också något som skulle vara i linje med kommittédirektivens inriktning mot att säkerställa ett ändamålsenligt strandskydd.

För Sportfiskarna,

Sten Frohm
Generalsekreterare

Christina Lindhagen
Sakkunnig vattenmiljöfrågor

Sportfiskarna
Svartviksslingan 28
167 39 Bromma
info@sportfiskarna.se

Referenser

Baltic Eye, 2020. <https://balticeye.org/sv/livsmiljoer/strandskydd/>

Eriander et al, 2017. *The effects of small-scale coastal development on the eelgrass (Zostera marina L.) distribution along the Swedish west coast – Ecological impact and legal challenges*. Ocean & Coastal Management Volume 148, 1 November 2017, Pages 182-194

Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten, 2013. *Svenskt fritidsfiske och fisketurism 2020*.

Naturvårdsverket och Boverket, 2009. *Strandkydd – en vägledning för planering och prövning*. Stockholm: Naturvårdsverket. Handbok 2009:4. Utgåva 2 (2012)

Naturvårdsverket och Boverket, 2014. *Strandkydd. Redovisning av ett regeringsuppdrag. En utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna*.

Naturvårdsverket 2019. *Uppföljning av strandskyddet 2018. Redovisning av uppdrag i regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Naturvårdsverket*

Sundblad & Bergström, 2014. *Shoreline development and degradation of coastal fish reproduction habitats*. AMBIO (2014) 43:1020-1028

World Fish Migration Foundation m. fl, 2020. *Living Planet Index for Migratory Freshwater Fish, Technical report*.